

Elfelejtett honvédtábornok

Mind több cikket olvashatunk a hírlapok, folyóiratok hasábjain is — arról, hogy nemes havgománnyá válik egyes városainkban és községeinkben a nősi halált halt 1848-as honvédek sírjainak felkutatása és ápolása. Azok a helységek, ahol a honvédsereg mártír tábornokait temették el, nagy hazaszeretre nevelő erőt találhatnak. A főtisztek közül sajnos, sokan nem Magyarország területén alusszák örök álmukat, így sírjukat csak haláluk évfordulóján érik gondozó kezek és borítják az emlékezés virágai.

Ezért meglepő, hogy Szeged városa, amelynek temetőjében nyugszik a szabadságharc egyik tábornoka, *Répassy Mihály*, nem emlékezik meg még halálának évfordulójáról sem. A Belvárosi temető régi kapujától néhány méterre áll a mohával borított sírkő, tetején a gúlába rakott ágyúgolyókkal, alatta a magyar címerrel, keresztbe állított ágyúval és karddal, a fölrattal:

1849-iki

huszártábornok
RÉPASSY MIHÁLY

A tábornok 1789-ben Nagyrádon született, 1817-ben a 3. Knezhich báró nevét viselő dragonyosrezredbe állt katonának, ahol kapitányi rangig vitte. Ezután került át a magyar királyi testőrségbe, ahol lovassági oktató lett. 1846-ban áthelvezték a 6. Württemberg-huszárezredbe. Itt érte a szabadságharc kitörése. A Balaton környékén állomásozott, majd a betörő Jelliasich elől Pákozdig vonult vissza. Részt vett a szabadságharc első győztes csa-

tájában, és vitézségéért dandárparancsnokká léptették elő. A szerencsétlen schwechati ütközetben a magyar balszárnyat vezette, és sikerült megállítania az osztrák támadást, de a középhad megfutamodása miatt vissza kellett vonulnia. 1849. január 2-án Perczel Mór tábornok hadtestébe osztották be, majd a tábornok lemondása után a 2. hadtest parancsnoka lett. A kápolnai csata idején (1849. február 26—27.) a vezénylete alatt levő hadtest Füzessabonyt és Tiszafüredet szálta meg, biztosítva a kormány székhelyét, Debrecent.

A tavaszi hadjárat idején a hadügyminisztériumba rendelték, ahol *pótlóvezető főfelügyelővé* nevezték ki. 1849 áprilisában tábornokká léptették elő, ezt követően május 8-tól a hó végéig helyettes hadügyminiszter volt. Debrecenből a kormánnyal együtt költözött Pestre. Itt a Szemere-kormány igazságügyi minisztere, Vukovics Sebő felkérte, hogy vállalja el a Katonai Főtörvénytörvények elnöki tisztét. Répassy igent mondott, de a főtörvényeszek felállítására a katonai helyzet gyors rosszabbodása miatt már nem került sor.

A tábornok a kormánnyal együtt július 11. körül érkezett Szegedre. A városban ekkor már javában szedte áldozatait a kolera. Megkapta a halálos kórt, és szállásadójának *Korda Istvánné*-nek leg gondosabb ápolása ellenére. 1849. július 30-án éjjel meghalt. A kormány éppen elhagyni készült Szegedet, így a július 31-i temetés a szabadságharc utolsó díszes honvédtemetése volt. Bár

Dembinszky Henrik altábornagy — aki már ekkor a Szegeden levő csapatok fővezére volt — nem engedélyezte a katonai temetést, mondván, hogy a sereg a város körüli sáncokat az ellenség közelebbe miatt egy pillanatra sem hagyhatja el, s így katonai tiszteltetés nélkül, de a szegediek tömegétől kísérve temették el. Sírjánál *Kossuth Lajos* mondott búcsúbeszédet.

A jelenlegi síremléket a szegedi honvédegylet 1861-ben, a város által adományozott *díszsírhelyre* emelte úgy, hogy közös sírba temették a tábornokot Szőlősi Gáspár hadügyminisztériumi titkárral és Tóth János tüzér hadnaggyal.

A sír — bár ma is virágok díszítik — igen rossz állapotban van, a márványtábláján a nevek csak nehezen olvashatók. Pedig Répassy Mihály tábornok éppen olyan nemzeti hős, mint azok a főtisztek, akik Aradon a bitófán, illetve a kivégző osztag előtt végezték életüket. *Mészáros Lázár* tábornok, hadügyminiszter írja Répassyról emlékirataiban: „*Szerencsés férfi! Mert még szabad, független honban hunyhatott el, s ennek buktát nem látta; kétszer te szerencsés, hogy nem Haynau, hanem a természet kőteles áldozata lett.*” Nevét ma hiába keressük az iskolai tankönyvekben. Szeged utcanevei között sem szerepel. Pedig ennyivel nemcsak neki, hanem magunknak és az utókorunk is tartoznánk.

Tegnap volt halálának, ma van temetésének 133. évfordulója, ami ugyan nem egy kerek dátum, de arra érdemes és alkalmas, hogy az eddig elmulasztott megemlékezéseket némileg pótoljuk.

VASS LÁSZLÓ

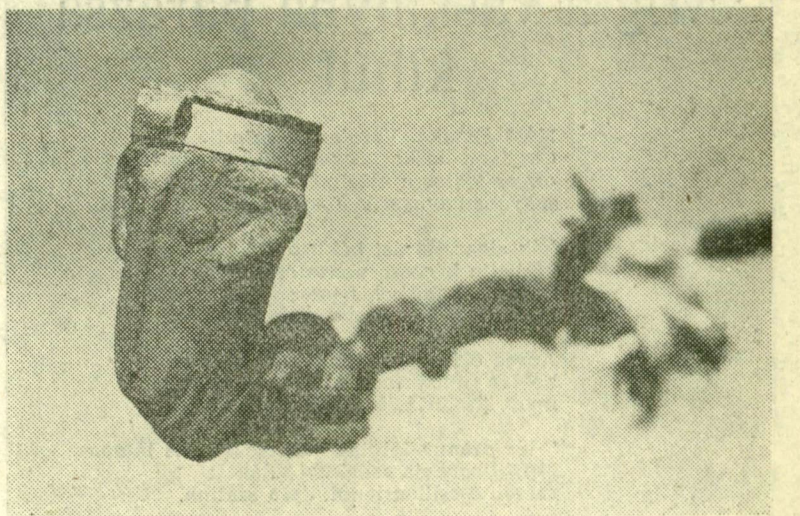
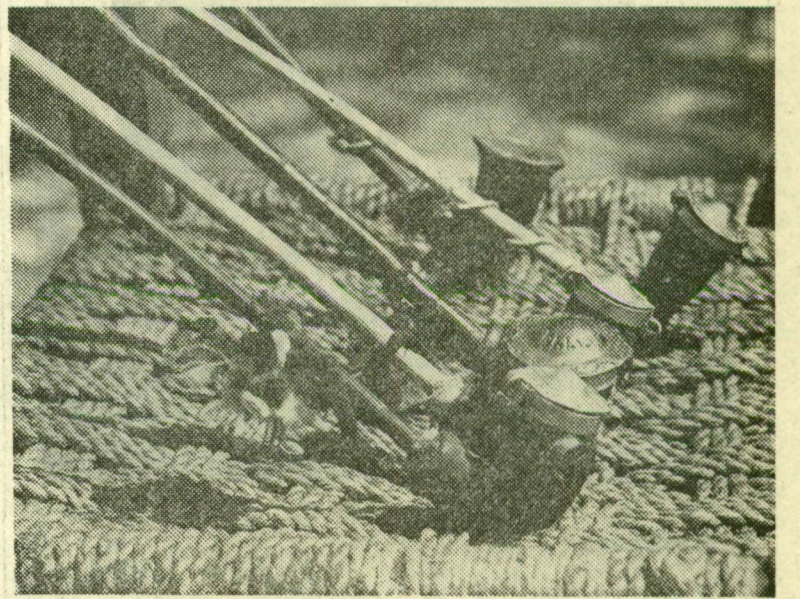
A pipakészítő

A vásárhelyi fazekasság egyik érdekes, de csak kevésbé ismert ága a cseréppipa-készítés. A valódi pipáknál jóval olcsóbb lévén, a szegény emberek — béresek, zsellérek, napszámosok — pipája volt még századunk első évtizedeiben is. Készítői közül már csak id. Varsányi Péterrel, egykori pipakészítővel beszélgethetünk e majd' elfeledett mesterség érdekességeiről. Ma már ő sem dolgozik de a hozzá betérőnek szívesen mutat néhány régi-szép, remekbe készült cseréppipát.

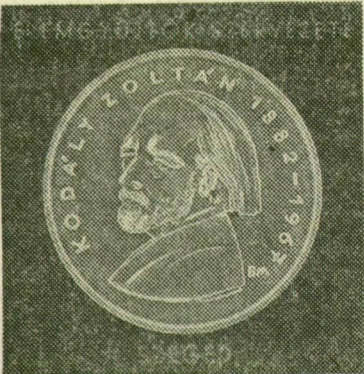
A pipa a használati tárgyak jellemző vonásait, a praktikus célszerűség jegyeit viseli. Hogy mégis van rajta mértéktartó díszítés, az készítője egyéni ízlését, kedvét dicséri. A pipa feje két részben, korongozással majd az összeillesztés után esetleg figurális díszítéssel készült. Leg-

gyakoribb a csizma alakú, csikó vagy emberi arc formájú pipa-fej, melyre fémkupak is került, a parázs kihullásának megakadályozására. Ennek a szántóföldi munkánál különösen aratáskor volt jelentősége. Az aratógazda csak olyan munkásokat alkalmazott, akik pipáján kupak volt, de még így is csak félrevonulva, a gabonától távol engedélvezte a pipázást. A szár legtöbbször meggyfa, melyet felizzított esernyődróttal szúrtak végig. A dohány elszívása után, a tisztítás-hoz a pipafejből ki kell venni a szárat. Eközben a fej könnyen leeshet, és mivel cserép, eltörik. A leesés ellen véd a „kantár”, mely összeköti a két darabot. Gyakran nemzetiszínű szalagból kötötték, ezzel is díszesebb ünnepélyesebb külsőt adva a pipának.

TAKÁCS GÁBOR

Emlékérem a Kodály-centenáriumra

A Szegedi Érmek címet viselő sorozatban az éremgyűjtők Csongrád megyei szervezetének gondozásában, a városi tanács művelődési osztályának támogatásával Kodály Zoltán születésének 100. évfordulója alkalmából elkészült *Borsos Miklós* Kossuth-díjas szobrászművész centenáriumú bronz emlékéreme.

Az alkalmi érem előlapján a világhírű zeneszerző és pedagógus karakteresen szép portréja látható. Az alkotó, Borsos Miklós szoros barátságban volt Kodállal, ebből táplálkozik az arcmág ismerete és szeretetteljes megformálása. Az érem hátlapján a zeneoktatás és közös éneklés jelentőségét, reprezentáló kórusjelenet látható, mely utal. Kodály ez irányú tevékenységének elévülhetetlen érdemeire. Az énekkar csoportja fölött néhány apró felhő, amely Szeged csillagos színházára, a szabadtérre is utal. Nem véletlenül, hisz Kodály számos művét kellett életre a városban, s itt, ezeken a deszkákon is.

Ezek az okok is közrejátszottak az érem megszületésében, amire utal a *Szeged — 1982* felirat is.

A megye éremgyűjtői e mű megjelenítésével emléket kívánnak állítani Kodály Zoltán kimagasló alakjának, és illeszkednek a centenáriumj események sorába. Az éremgyűjtőkön kívül bizonynyál szívesen fogadják ezt a szép műalkotást zenebarátok, kórustagok, muzsikusok és mindazok, akik szeretik és tisztelik Kodály muzsikáját, munkásságát.

Az Állami Pénzverdében készült, 42,5 milliméter átmérőjű érem kétezer példányban jelent meg kék betétes műanyag tasakban. Az érdeklődők is megvásárolhatják az éremgyűjtők klubfoglalkozásain, a Juhász Gyula Művelődési Központban szerdai napokon 16 és 19, vasárnaponként 9 és 13 óra között.

DOMBI GYULA,
az éremgyűjtők
megyei titkára

Tárlat Kodály emlékére

Debrecenben a *hetedik országos nyári tárlatot az In memoriam Kodály Zoltán* című képzőművészeti pályázat anyagából rendezték meg a Kossuth Lajos Tudományegyetem díszudvarában. A nagyszabású tárlaton 131 alkotó 181 művét — festményeket, grafikát, lapokat, szobrokat, érmeket — tekintették meg az érdeklődők. A pályázó művészek nemcsak Kodály arcvonásait keresték, nemcsak életének állomásait idézték föl, de igyekeztek a képzőművészet nyelvén a zenei férkőzni Kodály szellemiségéhez, műveinek zeneiségéhez, muzsikalitáshoz. Egy mű a kiállításra *Földi Péter* Szegény magok műfestménye.

